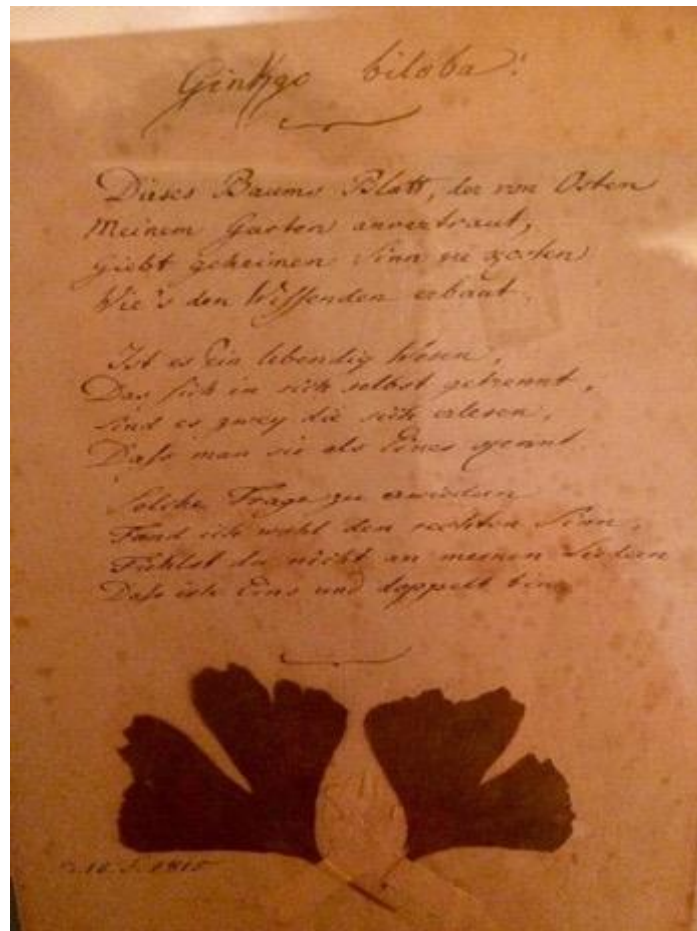

Het blad van de Ginkgo biloba – foto genomen op de expositie
Goethe. *Vervandlung der Welt*, Bonn, 2019.

De wereld verandert: Goethe als kompas

De wereld verandert niet alleen door menselijke handelingen, maar door verschuivende manieren van waarnemen. Soms voltrekt die verandering zich geruisloos, onder de huid van de tijd, daar waar aarde, lichaam en bewustzijn elkaar raken. Kunst kan zo'n verschuiving zichtbaar maken — niet door verklaringen, maar door afstemming. Door aandacht. Door nabijheid.

Wat mij in Goethe raakt, is niet zijn veelzijdigheid of intellectuele reikwijdte, maar zijn manier van kijken. Voor hem waren kunst, natuur en wetenschap geen gescheiden domeinen, maar verschillende manieren om deel te nemen aan één levend proces. Waarnemen betekende geen afstand nemen, maar betrokkenheid: een ontmoeting waarin mens en wereld elkaar wederzijds vormen.

Die houding — aandachtig, liefdevol, zonder oordeel — is geen methode, maar een innerlijke afstemming. In Goethe's werk verschijnt de wereld niet als object, maar als beweging. Vorm is nooit vast, maar altijd onderweg. Wat wij zien, is slechts een moment in een voortdurende transformatie.

Kleur speelt daarin een bijzondere rol. Niet als versiering, maar als levenskracht. Kleur is een orgaan van de wereldziel — een levende huid waarin de aarde ademt. Wanneer licht door pigment stroomt, openbaart zich niet alleen de zichtbare natuur, maar ook de beweging die haar bezielt. In dat opzicht is schilderen geen afbeelding, maar een resonantie: een meebewegen met wat leeft.

Dat inzicht resoneert in het werk van kunstenaars die, elk op hun eigen wijze, probeerden door te dringen tot de oorsprong van vorm. Bij Turner wordt kleur een kosmische ademhaling: vernietiging en wedergeboorte, duisternis en licht, angst en hoop. Zijn schilderijen tonen geen gebeurtenissen, maar krachten — bewegingen die groter zijn dan het menselijk perspectief. Bij Mondriaan wordt diezelfde zoektocht een reductie: het terugbrengen van vorm tot haar oervorm, tot dragers van een onderliggende orde. En bij Twombly is het alsof de hand zelf probeert te volgen wat zich net vóór de vorm afspeelt: lijnen als sporen van een denkende, tastende beweging.

In *Faust* geeft Goethe deze krachten een stem in de figuur van de Aardgeest. Niet als mythische decoratie, maar als verbeelding van een werkelijkheid die door alles heen werkt. De Aardgeest spreekt waar vorm nog beweging is en beweging nog wil. Hij herinnert eraan dat geen enkel lichaam ophoudt bij zijn huid — dat mens, aarde en adem deel uitmaken van één levende samenhang.

En dan dat blad, dat als een kleine sleutel in mijn hoofd bleef rondzingen: de Ginkgo biloba.

Het blad van deze boom, dat vanuit het Oosten aan mijn tuin is toevertrouwd, geeft aan hen die het weten een geheime betekenis aan de heerlijkste vrucht.

*Als het een levend wezen is dat zich heeft afgescheiden,
als er twee zijn die elkaar onderscheiden, dan verschijnen ze als paren.*

*Om zo'n vraag te beantwoorden heb ik de juiste gevonden,
heb je niet het gevoel dat ik één en dubbel ben?*

(Vrije vertaling naar Goethe, *Ginkgo biloba*)

Goethe's woorden over het ene en het dubbele, het afgescheidene en het verbonden, bleven in mij resoneren. Het was alsof dit blad een innerlijk kompas werd: een teken van eenheid die zich kan verdubbelen zonder zichzelf te verliezen.

Sculptuur Oneness: Omtrek midden 150 cm, diameter 47,5 cm, lengte 90 cm

In *Oneness* en in de houten sculptuur *Eenling* zoek ik niet naar representatie, maar naar aanwezigheid. *Eenling* is een eivormig lichaam, uit hout gehouwen, met barsten die vanuit het hart naar buiten lopen. Niet als breuk, maar als opening. Als teken van innerlijke spanning en levenskracht tegelijk. De barst is geen beschadiging, maar een overgang — een plaats waar binnen en buiten elkaar raken.

De vorm verwijst niet naar iets anders; zij *is* wat zij toont. Zoals een zaad of een steen geen uitleg nodig heeft. De sculptuur staat als een geconcentreerde stilte in het landschap: een lichaam dat ademt, dat spanning vasthoudt, dat de mogelijkheid van transformatie in zich draagt. Vorm is hier geen versiering, maar ademtocht.

In het werken met natuurlijke materialen — hout, aarde, klei — wordt tastbaar wat Goethe bedoelde met vormkracht: een weten dat ouder is dan taal. Materie draagt geheugen. Elke laag, elke vezel, elke barst vertelt iets over tijd, druk en rust. Wanneer ik met deze materialen werk, ervaar ik vorm als een proces van luisteren — een meebewegen met wat zich wil tonen.

Kunst, in die zin, is geen toevoeging aan de wereld. Zij maakt zichtbaar wat altijd al aanwezig is, maar zelden wordt waargenomen. Niet door iets nieuws te verzinnen, maar door aandacht te schenken aan wat zich aandient. Door ruimte te maken voor stilte. Voor resonantie.

Goethe is voor mij geen historisch ijkpunt, maar een kompas. Niet omdat hij antwoorden geeft, maar omdat hij een richting wijst: naar een manier van kijken waarin mens en wereld elkaar niet tegenoverstaan, maar elkaar voortbrengen. In een tijd waarin de aarde vaak wordt gezien als decor of grondstof, herinnert deze houding eraan dat wij deelnemers zijn — opgenomen in een groter ademend geheel.

Misschien begint verandering daar: niet in handelen alleen, maar in waarnemen. In het vermogen om opnieuw te leren zien — met open zintuigen, met eerbied voor wat leeft, en te blijven bij wat nog niet gesloten is.

Februari, 2026

Ingrid van de Linde

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of loops and a long vertical stroke, positioned to the right of the name 'Ingrid van de Linde'.